

Observatio moralis.

Audiant quibus sunt aures ad audiendum. In hoc positus est Christianus; de omnibus fidelibus dicit: *In hoc positi sumus*, ait D. Chrysostomus. *Omnes qui piè volunt vivere in Christo Jesu, persecutionem patientur*, 2 Tim. 5. Nullus excipitur, si modò piè seu christiane vivere velit. Hinc D. Leo: Nunquam desit tribulatio persecutionis, si nunquam desit observantia pietatis, etc. Sicut ergo totus est corporis (Ecclesie) piè vivere, ita totus est corporis crucem ferre quam merito ferri unicuique suadet, quia propriis modis atque mensuris ab uno quoque toleratur. Unum nomen est persecutionis, sed non una est certaminis causa, D. Leo, serm. 9 de Quadrag. circ. med. Sicut oportuit pati Christum, et ita intrare in gloriam suam, sic oportet pati Christianum, et ita intrare in gloriam. Certa autem, ait idem S. Leo, atque secura est expectatio promissæ beatitudinis, ubi est, participatio dominicæ passionis; ibidem. *In hoc positi sumus*, id est, ad hoc nati sumus: hoc est nostrum munus et officium; hæc est vita nostra: et tu quaeris quietem et recreationem, D. Chrysostomus, hic. Non instat licitor latus laecerans et cogens sacrificare, sed instat vehemens pecuniæ cupiditas, et avaritia nobis effodens oculos; idem. Amor pecuniæ, voluptatis et gloriae, vincendus. Vide Chrysostomum, pag. 287.

VERS. 4. — NAM CUM APUD VOS. . . Hoc et de Pauli persecutionibus intelligendum. Omnibus quidem Christianis passiones à Deo destinate sunt, sed apostolis et viris apostolicis atque sanctioribus in majori mensura. Quò major gloria ad quam destinati sumus, eò major nobis passionum mensura destinatur, quæ gloriam assequamur. Itaque in passionibus respice gloriam. Afflicto mater est gloriæ, ait D. Hieronymus. *Momentaneum et leve tribulationis nostræ æternum gloriæ pondus operatur in nobis*, ait D. Paulus.

VERS. 5. — PROPTEREA ET EGO AMPLIUS. . . Vide paraphrasim.

NE FORTE TENTAVERIT VOS QUI TENTAT, scilicet diabolus, cujus officium est tentare: hinc, Matth. 4.

Ipsi enim scitis quòd in hoc positi sumus; q. d.: Novum vobis videtur non debet quòd hæc patiar, etc. Respicit ad illud quòd de ipso Dominus dixerat, Act. 9: *Ego enim extendam illi quanta oporteat cum pro nomine meo pati*.

VERS. 4. — Nam et cum apud vos essemus, etc. Partim experientia, partim fama et relatu aliorum.

VERS. 5. — Propterea et ego amplius non sustinens, desiderium, scilicet agnoscendi fidem et res vestras, nisi (Timotheum) ad cognoscendam fidem vestram; nisi firma esset et constans, an aliqua parte labefacta.

Ne forte tentaverit vos is qui tentat. Ut potest qui meum ne quo pacto tentator ille, scilicet diabolus, occasione mearum afflictionum vos tentaverit, ac tentatione impulerit ad aliquem fidei defectum.

Et transiit fiat labor noster; labor, quem vobis instituendis insumpsi, reddatur irritus et infructuosus: quamvis Apostolo salva manerent præmia sui laboris.

VERS. 6. — Nunc autem veniente Timotheo ad nos à vobis, et annuntiante nobis fidem et charitatem vestram, id est, bonum nuntium retulisset fidei, et charitatis vestre perseverantis et incensæ.

Et quia memoriam nostram habetis bonam semper. Id

dicitur tentator. Tentat autem ad decipiendum, ut explicat D. Thomas. Tentat verò Deus, v. g., tentavit Abraham, ut illius fidem alii manifestaret et ad bonum promoveret.

VERS. 6. — Nunc autem veniente Timotheo. . . Græc., *nuper autem*, etc. Syr., *nuper autem*. Vide paraphrasim. Tria magnificandi Paulo de Thessalonicensibus refert Timotheus, fidei puritatem, charitatis fervorem, honorificam ministrorum Evangelii recordationem. De hoc reditu vide Act. 18.

VERS. 7. — Ideo consolati sumus. . . Vide paraphrasim. Primus effectus boni nuntii quem Timotheus de Thessalonicensibus Paulo retulit, consolatio fuit spiritualis; et tanta consolatio, ut præ illa omnium sanarum afflictionum, licet ingentium et innumerarum, penè oblitus fuerit.

VERS. 8. — Quoniam nunc vivimus. . . Quia etsi quotidianis in moribus verser (quodidè morior, ait 1 Cor. 15), letam tamen duco vitam, si vos, fratres, in suscepta fide constantes perstatis. Vestra quippe in fide confirmatio vita mea est. Non dixit letamur, sed vivimus, quasi absque hoc ne vivere quidem esse existimaret, ait D. Chrysostomus. Sic affectus oportet esse magistros; sic discipulos, et nihil unquam erit absurdum, idem D. Chrysostomus. Fides, charitas, sanctitas discipulorum sui magistrorum vita: absque hoc, vitam nihilum reputant. Discipuli præceptorum suorum mentionem faciunt semper cum laude; ipsos diligant et honorent, non presentes tantum et miracula patrantes, sed et absentes et innumerabilia probra et mala patientes.

VERS. 9. — Quam enim gratiarum actionem. . . Vide paraphrasim. Secundus effectus boni per Timotheum relati nuntii, gratiarum actio. Quasi diceret, ait Theodoretus: Linguae laudes vincit lætitiæ magnitudo; non possumus enim Deo hymnum ferre qui lætitiæ quam de vobis cepimus respondet.

VERS. 10. — Nocte et die abundantius. Græc., *super exabundanti*: seu plus quam abundanter, abundantissimè, supra modum. Tertius effectus hujus boni est, cùmque nuntiasset vos retinere bonam et honorificam nostram memoriam, eamque jugem ac perpetuam.

Desiderantes nos videre sicut et nos quoque vos. Per hoc significat se ab illis ut præceptorem à discipulis redimant; quod ut sibi gratissimum commemorat.

VERS. 7. — Ideo consolati sumus, fratres, in vobis, etc.; q. d.: Nihil istorum malorum grave duco, posteaquam cognovi fidem vestram, de qua metuebam, esse in tuto.

VERS. 8. — Quoniam nunc vivimus, etc.; q. d.: Licet ad mortem usque affligamur, dum tamen audivimus vestram constantiam et fidem, quam habetis in Domino, quasi reviviscimus, et à moribus excitamur.

VERS. 9. — Quam enim gratiarum actionem possumus Deo retribuere pro vobis, de vobis, qui perstitistis in fide? q. d.: Nullas satis dignas, ac tanto beneficio pares.

In omni gaudio, super omni gaudio, quo quidem propter vos, in fide inter adversa constantes, ante Deum nostram, id est, in conspectu Dei nostri.

VERS. 10. — Nocte ac die abundantius orantes, etc.; q. d.: Opto vos videre ut imperfectam evangelizationem meam et instructionem vestram, quam ob Judæorum persecutionem abrupte coactus sum, absolvam et perficiam.

nuntii, desiderium eos videndi, ut si que desunt eis, verbis perficiat. Nocte igitur et die, id est, assidue, plus quam abundè, id est, ardentissimè, vehementissimè precor ut vos videam. Quemadmodum agricolæ quispiam audiens agros à se cultos fructibus abundare desiderat illos oculis intueri, D. Chrysostomus et Theophylactus.

ET COMPLEMUS, amplioribus scilicet et clarioribus instructionibus, quæ desunt fidei vestre. Non omnem percepere doctrinam, ut ait Theophylactus post S. Chrysostomum, sed deerant fortassè ipsis quedam de resurrectione, idque genus alia: hoc dicit, defectus fidei. Hoc Pauli de Thessalonicensibus visitandis desiderium, etsi à Timotheo jam visitatis, omnium prælatorum, de suis subditis in propria personâ visitandis, est instructio: alium miserit Timotheum, debent tamen ipsi personaliter visitare.

VERS. 11. — Ise autem Deus. . . Hanc primam Epistolæ partem finit oratione ad Deum. Orat autem primò ut ad eos ipse prosperum iter habeat. Vide paraphrasim.

VERS. 11. — Ipse autem Deus et pater noster; id est, Deus qui idem est Pater noster, et à nimirum ratione quâ nos sibi in filios adoptavit.

Et Dominus noster Jesus Christus, dirigat viam nostram ad vos. Verba sunt optantis cum precatione, ut prosperum iter ad eos habeat, ea facturus quæ dixit.

VERS. 12. — Vos autem Dominus multiplicet, ut numerus fidelium, quem relinquere coactus sum, multiplicetur, et numero augeatur. Et abundare faciat charitatem vestram in invicem et in omnibus; abundare et exuberare faciat mutuum inter vos charitatem: nec solum inter vos, sed erga omnes homines, etiam infideles et vestra salutis inimicos.

Quemadmodum et nos in omnes; quemadmodum ego charitate abundo erga vos omnes, ut qui etiam mori paratus sum pro vestra salute.

Corollarium pietatis, seu in hoc capite ad pietatem maxime notanda, et ad praxim redigenda.

1^a Nota breve et grande verbum, in hoc (ad patientem scilicet) positi sumus, v. 5. Penetra necessitatem, utilitatem et gloriam passionum. Necessitatem: in hoc positus est Christianus. Sicut oportuit pati Christianum. . . sic oportet pati Christianum, etc. Omnes qui piè volunt vivere in Christo Jesu, persecutionem patientur; 2 Tim. 5. Regnum celorum vim patitur, et violenti rapiunt illud; Matth. 11, 12. Necessario vincendus amor pecuniæ, voluptatis et gloriæ; ad hoc autem vis sibi facienda. Vide v. 5 et observationem moralem.

Utilitatem et gloriam: *Momentaneum et leve tribulationis nostræ supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis*. 2 Cor. 4, 17. Afflicto

CAPUT IV.

1. De cetero ergo, fratres, rogamus et obsecramus in Domino Jesu, ut quemadmodum accepistis à nobis, quomodo oporteat vos ambulare, et placere Deo, sic et ambuletis, ut abundetis magis.

2. Scitis enim que præcepta dederim vobis per Dominum Jesum.

3. Hæc est enim voluntas Dei, sanctificatio vestra; ut abstineatis vos à fornicatione,

S. S. XXIV.

VERS. 12. — Vos autem Dominus multiplicet. . . Secundo orat ut eos Deus augeat in fide, seu fideles multiplicet.

ET ABUNDARE FACIAT CHARITATEM VESTRAM. Græc.: *Et abundare faciat charitatem*. Tertio, ut eorum augeatur merita per charitatis augmentum, que semper crescere debet in hæc vita. D. Ambrosius et D. Anselmus habent etiam, *abundare faciat charitatem*. Syr.: *Et multiplicet et abundare faciat charitatem vestram cum erga alterum, et erga unumquemque, quomodo nos amare vos complectimur*.

Nos in vobis. Græc., *nos in vos*, id est, erga vos.

VERS. 13. — Ad confirmanda corda vestra sine ne querela, in sanctitate. Græc., *inculpata*. Syr., *inculpabilia*. Hæc autem orat, ut in sanctitate stabilitissimi irreprensibiles in die iudicii. Vide paraphrasim. In omnibus ad Dei iudicium attende, et ad illud tu te vite sanctitate præpara.

VERS. 15. — Ad confirmanda corda vestra sine querela in sanctitate. Dominus vos abundare faciat charitate, ita ut per eam confirmet corda vestra in omni bono; vos, inquam, reddendo irreprensibiles atque sine offensione viventes, idque cum sanctionibus, id est, parte etie et munditiâ privatâ animi et corporis.

ante Deum et Patrem nostrum. Id est, coram Deo, ut tales sitis in conspectu Dei Patris nostri, quem nihil latet, et non solum in oculis hominum qui tantum vident ea que foris apparent. Periphrasis est vere sanctitatis.

In adventu Domini nostri Jesu Christi cum omnibus sanctis ejus; ut in adventu Christi tales sitis, et inveniamini cum omnibus sanctis ejus, id est, cum omnibus per ipsum sanctificatis. Amen, id est, fiat.

CHAPITRE IV.

1. Au reste, ô frères, nous vous supplions, et nous vous conjurons par le Seigneur Jésus, qu'ayant appris de nous comment vous devez marcher dans la voie de Dieu pour lui plaire, vous y marchiez aussi d'une telle sorte, que vous vous y avanciez de plus en plus.

2. En effet, vous savez quels préceptes je vous ai donnés de la part du Seigneur Jésus.

3. Car la volonté de Dieu est que vous soyez saints; que vous vous absteniez de la fornication;

(Quarante-deux.)

4. Ut sciat unusquisque vestrum vassum possidere in sanctificatione et honore;

5. Non in passione desiderii, sicut et gentes, que ignorant Deum;

6. Et ne qui supergrediatur, neque circumveniat in negotio fratrem suum; quoniam vindex est Dominus de his omnibus, sicut prediximus vobis, et testificati sumus.

7. Non enim vocavit nos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem.

8. Itaque qui hæc spernit, non hominem spernit, sed Deum, qui etiam dedit Spiritum suum sanctum in vobis.

9. De charitate autem fraternitatis, non necesse habemus scribere vobis: ipsi enim vos à Deo didicistis, ut diligatis invicem.

10. Etiam illud facitis in omnes fratres in universâ Macedonia; rogamus autem vos, fratres, ut abundetis magis,

11. Et operam detis ut quieti sitis, et ut vestrum negotium agatis, et operemini manibus vestris, sicut præcepimus vobis,

12. Et ut honestè ambuletis ad eos qui foris sunt; et nullius aliquid desideretis.

13. Nolumus autem vos ignorare, fratres, de dormientibus, ut non contristemini, sicut et cæteri, qui spem non habent.

14. Si enim credimus quòd Jesus mortuus est, et resurrexit, ita et Deus eos qui dormierunt per Jesum, adducet cum eo.

15. Hæc enim vobis dicimus in verbo Domini, quia nos, qui vivimus, qui residui sumus in adventum Domini, non preveniemus eis qui dormierunt.

16. Quoniam ipse Dominus in jussu, et in voce archangeli, et in tubâ Dei descendet de caelo: et mortui qui in Christo sunt, resurgent primi.

17. Deinde nos, qui vivimus, qui relinquamur, simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Christo in aera; et sic semper cum Domino erimus.

18. Itaque consolamini invicem in verbis istis.

Rogat eos ut perseverent et proficiant in præceptis que dedit illis; v. 1 et 2. Paucis reficit præceptum quòd eis auctoritate Domini dedit de sanctitate in conjugio seranda; de omni in eo imparitate vitanda, v. 3, 4, 5, ac speciatim de adulterio fugiendo, à quo multis deterret, v. 6, 7, 8. Laudat fraternam charitatem quam per universam Macedoniam exercent, hortaturque ut in ea semper proficiant, v. 9, 10. Ne autem aliqui hæc dicitum charitate abutantur, hortatur pariter ad

4. Que chacun de vous sache posséder le vase de son corps saintement et honnêtement,

5. Et non point en suivant les mouvements de la concupiscence, comme font les peuples qui ne connaissent point Dieu;

6. Que personne aussi n'opprime son frère, ni ne lui fasse tort dans aucune affaire, parce que le Seigneur est le vengeur de tous ces péchés, comme nous vous l'avons déjà déclaré et protesté.

7. Car Dieu ne nous a pas appelés pour être impurs, mais pour être saints.

8. Celui donc qui méprise ces règles, méprise, non un homme, mais Dieu, qui nous a même donné son Saint-Esprit.

9. Quant à ce qui regarde la charité fraternelle, il n'est pas besoin que nous vous en écrivions, puisque Dieu vous a appris lui-même à vous aimer les uns les autres.

10. Et vous le faites aussi à l'égard de tous les frères, qui sont dans toute la Macedoine; mais nous vous exhortons, ô frères, à vous avancer de plus en plus dans cet amour;

11. À vous dédier à vivre en repos; à vous appliquer chacun à ce que vous avez à faire; et travailler de vos propres mains, ainsi que nous vous l'avons ordonné;

12. Afin que vous vous conduisiez honnêtement envers ceux qui sont hors de l'Eglise, et que vous vous mettiez en état de n'avoir besoin de personne.

13. Or nous ne voulons pas, ô frères, que vous ignoriez ce que vous devez savoir touchant ceux qui dorment, afin que vous ne vous en attristiez pas, comme font les autres qui n'ont point d'espérance.

14. Car si nous croyons que Jésus est mort et ressuscité, nous devons croire aussi que Dieu amènera avec Jésus ceux qui se seront endormis en lui.

15. Aussi nous vous déclarons, comme l'ayant appris du Seigneur, que nous, qui vivons, et qui sommes réservés pour son avènement, nous ne préviendrons point ceux qui sont déjà dans le sommeil.

16. Car aussitôt que le signal sera émis donné par la voix de l'archange, et par le son de la trompette de Dieu, le Seigneur même descendra du ciel, et ceux qui seront morts en Jésus-Christ ressusciteront les premiers;

17. Puis nous autres, qui sommes vivants, et qui serons demeurés jusqu'alors, nous serons emportés avec eux dans les nues, pour aller au-devant du Seigneur au milieu de l'air. Et ainsi nous serons pour jamais avec le Seigneur.

18. Consolerez-vous donc les uns les autres par ces vérités.

ANALYSIS.

fagam oïti et ad honestum laborem, v. 11. Quis verò suos mortuos immoderatè lugebant Thessalonicenses, solatium eis proponit mortis, scilicet, resurrectionem futuram; resurrexerunt autem ad gloriam qui modo dormiunt in Christo, v. 12, 13. Hujus gloriose fidelium resurrectionis modum et ordinem exponit in reliquo capite, quòd concludit Thessalonicenses exhortans ad consolationem habendam ex spe beate hujus resurrectionis.

PARAPHRASIS.

1. De cætero, fratres, rogamus vos et obsecramus per Dominum nostrum Jesum Christum ut quemadmodum audistis à nobis quomodo vos (in viâ Dei) oporteat ambulare ut Deo placeatis, sic et ambuletis ut in eâ proficiatis. Deoque magis ac magis placeatis.

2. Nostis enim que præcepta et institutiones vobis dederim Jesu Christi Domini nostri auctoritate.

5. Hæc est enim Dei voluntas ut sancti sitis et ab omni impudicitia remoti.

4. Ut unusquisque vestrum sciat corpus suum sanctè et honestè possidere.

5. Non autem in passionibus concupiscentiæ, sicut gentiles illi qui Deum ignorant.

6. Et ne quis in isto negotio fratrem suum oppri-

mat, aut injuriâ afficiat (thorum ejus scandendo), nam horum omnium Christus Dominus vindex est, sicut jam pridem dixi vobis et testificatus sum (cum essem apud vos).

7. Non enim ad Christianismum vocavit nos Deus ut impuritatem sectemur, sed ut sanctimoniam assequamur.

8. Qui hæc ergo spernit, non hominem ea docentem spernit, sed Deum ipsum illa præcipientem, qui nobis etiam in baptismo Spiritum suum sanctum (omnis puritatis fontem) communicavit.

9. Porrò de charitate fraternâ necesse non est ut vobis scribam, quandoquidem à Deo ipso edocti estis ut multo vos amore complectamini.

10. (Et ita edocti, ut et illud faciatis, charitatem scilicet fratram exercendo erga fratres omnes qui sunt in totâ Macedoniâ; rogamus autem vos ut magis ac magis in hæc virtute proficiatis,

11. Et sedulam haveatis operam ut quieti sitis et pacifici, et ut vestra curâs, aliis non immisceamini negotiis, et operemini propriis vestris manibus, sicut præcepimus vobis, ut honestè conversemini cum extraneis, et nullius operâ indigeatis.

12. Nolumus autem, fratres, vos ignorare quòd sperat ad mortuos, ut ob eos non contristemini sicut

COMMENTARIA.

VERS. 1. — DE CÆTERO, FRATRES, ROGAMUS VOS... Incipit in hoc capite morales Thessalonicenses instructiones dare proportionatas, juxta monita que de eorum statu receperat à Timotheo. Ac primò quidem hortatur illos ad majorem sanctitatem, seu ad continuam in viâ spirituali profectum: De cætero rogamus vos in viâ Dei, à nobis traditâ vobis, sic ambulare, ut in eâ proficiatis in dies, Deoque magis ac magis placeatis.

GREE. et SYR. non habent SIC ET AMBULETIS, hinc paulò aliter intelligunt UT ABUNDETIS MAGIS. Rogamus vos, ait SYR., ut modum acceptum à nobis, quo oportet vos ambulare et placere Deo, magis adtingatis. Ita ut mandata et constitutiones exsuperetis, ait D. Chrysostomus. Ita ut aliquid supra mandata facere nitamini, atque imperata superetis, ait Theophylactus. Juxta hanc lectionem hortatur Apostolus ad supererogatoria mandata superaddenda. Uterque sensus bonus et in re parùm discrepans; sed primus est plenior, et affinde conformis est pluribus manuscriptis que citat P. Amelotte. Grotius etiam citat summi manuscriptum, interpreti nostro conforme. Ex utroque discimus quòd Christiani sit non stare, sed continue ambulare, semper proficere, imperatis superaddere, ire de præceptis

ad consilio, de virtute in virtutem, seu, ut veritè D. Hieronymus, de fortitudine in fortitudinem, usque in Sion, id est, cælum.

VERS. 2. — SCITIS ENIM QUE PRÆCEPTA DEDERIM. GRÆC., dederimus. Hic versus præcedit his primiverticuli verbis: QUEMADMODUM ACCEPTISTIS À NOBIS. Quasi diceret: Non frustra dixi: Quemadmodum accepistis à nobis; meministis enim QUE PRÆCEPTA VOBIS DEDERIMUS Domini Jesu vice et auctoritate.

PER DOMINUM JESUM, seu nomine et auctoritate Domini Jesu, Regis regum, loquuntur prelati. Hinc qui spernunt eos, Jesum Christum spernunt.

VERS. 5. — HÆC EST ENIM VOLUNTAS DEI..., et quasi omnium præceptorum summa, ut studentis sanctitatis, quodlibet et omne peccatum fugiendo, speciatim verò omnem impuritatem. Voluntas Dei. Intellige voluntatem signi, quâ Deus significat quid velit nos facere, non voluntatem beneplaciti, quâ facit ipse quidquid vult. Per FORMATIONEM intelligit omnem immunditiam, aiant S. Chrysostomus, Theophylactus, Theodoretus. Multæ sunt species libidinum, quas, ne nominet, dixit: AB omni fornicatione, àâ pârtes pârtes; ita legerunt.

tem et mandatum Domini Jesu, ego Paulus quasi legatus Jesu præcepta vobis dedi.

VERS. 5. — HÆC EST ENIM VOLUNTAS DEI, etc., scilicet, ut studentis sanctitatis. Sanctitas, inquit S. Dionys., est ab omni inquinazione libera, incontaminatissima et perfectissima puritas. Et sic sanctitas opponitur cuius peccato, esque virtutum omnium completo.

VERS. 1. — De cætero ergo, fratres, rogamus vos et obsecramus in Domino Jesu, ut quemadmodum accepistis à nobis quomodo oportet vos ambulare, et placere Deo. Magna ars et sapientia est nosse ambulare cum Deo. Sic et ambuletis, ut abundetis magis. Supple. in hæc ambulatione et placentiâ Dei, ut in eo quod dixi, magis magisque proficiatis.

VERS. 2. — Scitis enim, etc. Id est, per auctorita-

cæteri (gentiles ad Christum non conversi), qui resurrectionis spem non habent.

13. Sicut ergo credimus quòd Dominus Jesus mortuus est et à mortuis resurrexit, ita et (credere debemus) quòd Deus eos qui in fide Christi mortui sunt resuscitabit, et è sepulchris evocatos adjuget ad vitam Christi gloriosam.

14. Dico enim vobis quod à Domino dilecti, idque tanquam Dei verbum dico, scilicet quòd nos qui vivimus seu quemcumque usque ad adventum Domini superstities fuerimus, non preveniemus in resurrectione eos qui jam pridem mortui sunt et in pulverem reducti (adèc prompta, celer, et momentanea erit resurrectio).

15. Quoniam Dominus ipse Jesus Christus, ubi jussit archangelo vocem dare, et tubâ Dei (quasi classico, mortuos omnes evocare), descendet de caelo Jndex, et tunc qui in Christi fide mortui sunt resurgent primi;

16. Deinde nos, qui tunc vivemus et hucusquæ in vita relicti fuerimus, simul cum illis efferremur effremur obviam Christo in aera; et sic semper cum Domino nostro erimus (ejus gloriæ consortes).

17. Itaque consolamini vos mutuo (in luctu) his de resurrectione sermonibus (ut non contristemini sicut cæteri qui spem non habent)

Observatio moralis.

Generalis voluntas Dei est ut sancti simus et ab omni peccato remoti. In quocumque ergo statu, in quacumque conditione simus, hanc Dei voluntatem in mente et corde fixam habeamus, hæc sit actionum nostrarum regula, hæc sit cordis nostri votum continuum, sicut est et Dei voluntas et desiderium. Duo Deus semper vult: ut sanctificetur in nobis nomen suum, et ut sanctificemur in ipso per Jesum Christum. Utrumque et nos orems continue. Sanctificetur nomen tuum à nobis et in nobis. Sanctificemur et nos à te, in te, et per te. Specialis voluntas Dei est, ut Christianus sit purus, et ab omni præsertim immunditiâ remotus. Hæc est voluntas Dei, SANCTIFICATIO VESTRA, id est, temperantia vestra, ait Theophylactus. Impuritate horret Spiritus Dei, tanquam sibi opposita. Non permanebit Spiritus meus in homine, quia caro est. E contra Deus, quia spiritus, et quia sanctus, homines vult esse spirituales, et sanctos, et idè puros. Hinc Ecclesiam christianam quasi arcam delicti mundo, in qua purificantur et salvæ fiant homines. Casitas est specialiter sanctificatio seu sanctitas, quia hominem facit angelicum et divinum, angelis et Deo similem. Impuritas è contra bestiam facit et suam.

VERS. 4. — UT SCIAT UNUSQUISQUE VAS SUUM, id est, proprium corpus suum sanctè et honestè possidere; ita ferè omnes. D. tamen Augustinus per *vas suum corpus uxoris* intelligit, vultque Apostolus uxoris præcipere ut sanctè et honestè utantur matrimonio. Sed prior sensus est naturalis, quia omnibus, etiam non conjugatis, loquitur Apostolus. Nota *vas suum possidete*, id est, per puritatem dominus sit corporis sui, non mancipium. Puritas libertas est et dominium; impuritas verò servitus. Qui libidini servit, mancipium est.

VERS. 5. — NON IN PASSIONE DESIDERIUM, id est, nemo autem vestrum serviat passionibus concupiscentiæ, etc.

SICUT ET GENTES QUÆ IGNORANT DEUM. Heu quot Christiani gentilitè vivunt et iusta concupiscentias suas ambulat! Quasi verò Christianismus non sit professio sanctitatis et detestatio libidinis. Quot Christiani in matrimonio gentilitè vivunt, secundum desideria passionum, qualia cerantur in gentibus Deum ignorantibus! Quasi matrimonium non esset sacramen-

VERS. 4. — Ut sciat unusquisque vestrum *vas suum possidere in sanctificatione*, id est, in puritate et castitate. Et honore. Per vas accipiemus corpus; corpus enim est vas et instrumentum animæ. Vult ut qui vas, id est, corpus suum, possidet in sanctificatione et honore, id est, sanctè, hoc est, castè et honestè.

VERS. 5. — Non in passione desiderium, id est, non in affectu libidinis, ut scilicet mens non serviat desiderii carnis, sed caro serviat rectis voluntatiis mentis, ait Anselmus.

Sicut et gentes quæ ignorant Deum. Significat autem Dei ignorantiam fuisse causam cur gentiles sese in omne genus turpium voluptatum immergerent.

VERS. 6. — Et ne quis supergrediatur, neque circumventat in negotio fratrem suum. Agit de libidine et

tum, quo sanctè et honestè sit utendum, et quasi sub oculis Dei, ut ait Tertullianus. In fine sit sanctitas, in modo honestas, in usu moderatio, seu temperantia. Videantur dicta de sanctitate matrimonii in fine cap. 5 Epist. ad Ephes.

VERS. 6. — ET NE QUIS SUPERGREDIATUR... GRÆC.: Non opprimere et circumvenire in negotio, etc. SYR.: Neque sitis audaces ad transgrediendum et ad circumveniendum fratrem suum in isto negotio. Id est, ne quis terminos sui conjugii transgrediens, alienum thorum invadendo, proximum suum in hoc negotio fraudet aut injuriâ afficiat. Quòd sic intelligi debeat, de adulterio scilicet, id duo probant: Primum, articulus, *èς τῆς ἀφροσύνης*, id est, ut veritè Syrus, in isto negotio, seu in negotio de quo locutus est cum dixit: *Abstineatis ab omni fornicatione*, seu immunditiâ. Secundum, ratio sequens: *Non enim vocat nos Deus in immunditiâ*. Aliqui tamen hunc locum de mercaturâ interpretantur, hocque monitum putant ab Apostolo dati Thessalonicensibus, quia Thessalonice magne fiebant mercationes. Sed prior sensus magis coheret cum præcedentibus et sequentibus. Adulterium transgressio est, circumventio, defraudatio, latrocinium et latrocinio gravior injuria, ait D. Chrysostomus.

QUONIAM VINDEXT EST DOMINUS... Ab adulterio deterrit Apostolus per minas vindictæ Dei.

VERS. 7. — NON ENIM VOCAVIT... Secundum, per rationem quam reddit de vindictâ Dei. Vide paraphrasin.

VERS. 8. — ITAQUE QUI HÆC SPERNIT... Tertiò, per enormitatem hujus transgressionis, quâ Deus ipse spernitur et Spiritus sanctus contumeliâ afficitur.

Observationes morales.

Primò, nota quòd per adulterium et impuritatem spernitur Deus, Christus et Spiritus sanctus. Deus, qui vetat illud, quique nos vocavit ad sanctitatem. Christus Dominus, cujus membrum facti sumus in baptismo; membrum autem Christi per libidinem fit membrum meretricis. Spiritus sanctus, cujus templum facti sumus, quique datus est nobis, habitavit in nobis, et qui per impuritatem expellitur, profanato ejus templo. Deus ergo seipsum vindicabit erique hujus flagitii ultor, per quod ipse spernitur, Christus inquinatur, Spiritus sanctus expellitur. Secundò, disce ab Apostolo quomodo castè de rebus inhonestis sit loquendum, cum de eis loquendi necessitas urget. Ne quis supergrediatur

immunditiâ. Adulterium ergo vocat supergressionem, id est, prævaricationem. Idem circumventionem vocat, quâ quis fraudulenter usurpat alterum alieni.

Quoniam vindex est Dominus de his omnibus, sicut prædiximus vobis, et testificati sumus; sicut jam ante, cum apud vos essemus, contestando ac denuntiando vobis diximus: ut fieri solet in re gravi.

VERS. 7. — Non enim vocavit nos Deus in (ad) immunditiâ, sed in (ad) sanctificationem, id est, castimoniam.

VERS. 8. — Itaque qui hæc spernit, non hominem spernit, sed Deum. Igitur qui spernit ac rejicit illa præcepta, non tam spernit hominem Dei ministrum, à quo proponuntur, quam ipsum Deum, à quo data sunt.

Observatio dogmatica.

tu, inquit, aut in NEGOTIO CIRCUMVENIAT. Quia turpe est illud commercium et inominabile, indicat illud per *negotium*, per *supergradi*, *circumvenire*.

VERS. 9. — DE CHARITATE AUTEM FRATERNITATIS. GRÆC., περί τῆς ἀδελφικῆς, de amore fraterno. NON NEGESSE HABEMUS. GRÆC., ἡμεῖς ἔσμεν ἐχθροί.

IPSÌ ENIM À DEO EDUCTI ESTIS. GRÆC., ἐξ ἡμῶν ἐγενήθητε. Fratres sumus, eodem Patrem Deum et Christum, eandem matrem, Ecclesiam habentes. Hinc amor fraternus. Deus, qui charitas est, et charitatis doctor et magister est. O Deus charitas! ò Deus charitatis doctor! charitatem sic doce me, ut et charitatem inspires mihi; cor meum charitatis igne accende, in flamma, combure.

VERS. 10. — ET ENIM ILLUD FACITIS, id est, charitatem fraternam exercetis, non Thessalonice tantum, sed et per totam Mæcedoniam.

ROGAVIS AUTEM VOS, FRATRES, UT ABUNDETIIS MAGIS. Semper in charitate proficiendum: *Ambulate in dilectione*, ut dicit alibi; non stetis, sed semper ad vite finem usque amuletis, incedatis, proficiatis, ut abundetis magis.

VERS. 11. — ET OPERAM DETIS UT QUIETI SITIS... Ad liberalitatem versus superioribus hortatus est; sed quia pauperes aliqui, hæc divinum munificentiam abutentes, otio et inertia vacabant, curiosè sese negotiis alienis immiscebant, ut tales corrigat Apostolus, primò, consulit ut curiositatem et otium fugiant, quieti sint, sua curent, alienis sese non immisceant. *Operam date*. Studiosè et ambitiosè conemini, ait Erasmus, ut quieti, tranquilli, pacificè sitis, vestra curantes. Secundò, præcipit ut propriis suis laborent manibus, tum ut eis necessaria non desint, alienaque non desiderent; penuria quippe fures facit aut mendicos. Tum ut gentilibus qui parasitos scurrasque contemebant ob suam inertiam et mendicitatem non fiant contemptui, sicque sint opprobrium Ecclesie. Deducus enim est, ait Theodoretus, in otio vivere; non quæ sunt necessaria ex labore querere, sed mendici vitam eligere, et expectare aliorum munificentiam. Hujusmodi homines vocabant Christemporas, Christum cauponantes, Christi mercatores, D. Chrysostomus, Theophylactus.

Qui etiam dedit Spiritum suum sanctum in vobis, qui per Spiritum sanctum, quem nobis imperavit, nos fecit verbi sui ministros, ac potestatem dedit precipiendi.

VERS. 9. — De charitate autem fraternitatis non necesse habemus scribere vobis. De charitate fraternâ, quâ nimirum vos invicem Christiani diligatis, non admodum opus habetis, ut hæc Epistolâ vos admoneam.

Ipsi enim vos à Deo didicistis; q. d.: A Deo docti vel edocti estis; Deus enim per legem Christi, et per internam Christi gratiam et institutum vos docuit, ut diligatis invicem. A quo jam edocti erant se invicem diligere.

VERS. 10. — Et enim illud, diligere, et signa dilectionis exhibere, facitis in, erga, omnes fratres in universis Mæcedonia.

Rogavimus autem vos, fratres, ut abundetis magis, id est, ut in hæc fraternâ charitate quam à Deo didicistis, eodem doctore studeatis proficere.

Hoc loco abutuntur hæretici contra religiosos mendicantes, sed perperam: hoc enim de labore corporali præceptum spectat ad quosdam, ut diximus supra, inertes; otiosos, curiosos et inquietos, qui fidelibus erant onerosi, infidelibus scandalosi, et Ecclesie: opprobrium. Talibus præcipit Apostolus ut laborent; et meritiò; labor enim horum malorum erit remedium. Nihil tale religiosi mendicantibus convenit: quin imò, ut ait Estius, student, vacant predicationi verbi Dei, aliisque id genus actionibus, quibus salus populi christiani promovetur. Cùmque ratione hujus ministerii possent à populo petere vite stipendia, juxta id quod Christus ordinavit, ut qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivant: huic tamen potestati recontingentes, rogare malunt et mendicare, quod magne perfectionis est, ait Estius, quem vide. Itaque dicendum quod præceptum de labore corporali spectat ad eos qui indigent et sublimioribus functionibus non sunt alligati, ut ait idem Estius.

VERS. 12. — NOLUIS AUTEM VOS IGNORARE... Thessalonicenses immoderatè lugebant suos mortuos; ut huic morbo medeatur Apostolus, solatur eos spe resurrectionis. Sed, an ignorabant resurrectionem futuram? Minime; jam enim semel et iterum, in fine primi et tertii capituli, locutus est Paulus de adventu Christi judicis, tanquam ab illis credito et expectato. Sed quia ad hanc veritatem non satis attendebant, et idè in suorum obitu lugebant immoderatè, et more pagano, hinc resurrectionis futuræ articulum in eorum mentibus resculpit, ut malum curet à principio. *Noluitis ergo vos ignorare de dormientibus*. Non mortuos dicit, sed dormientes, ut ex ipso nomine consolationem procuret; si enim dormiunt, ergo evigilabunt aliquando. Sciat is itaque velim quòd chari vestri, quos ut mortuos lugetis, mortui non sint, sed dormiunt, evigilandi verbo Dei.

UT NON CONTRISTEMINI... Dat rationem cur nolit hoc ignorari, seu potius cur velit ut resurrectionis fidem in mentibus fixam habeant; scilicet, ut in morte vestrorum non lugeatis sicut gentiles qui, fidei lumine destituti, spem resurrectionis non habent. Non prohibuit omnem dolorem, sed immoderatum, sed pagabant:

VERS. 11. — Et operam detis, ut quieti sitis, id est, placidè et sine tumultu agant, aliorum quietem non turbent, alienis officiis et negotiis non se misceant, sed propria curent.

Et ut vestrum negotium agatis. Vult unumquemque suæ vocationi et operi intendere, non alienis rebus sese ingerere.

Et operemini manibus vestris, sicut præcepimus vobis, cum apud vos essemus.

Et ut honestè amuletis ad eos qui foris sunt, decenter alique honestè vos geratis erga eos qui non sunt Christiani; hoc est, decore vos geratis cum gentibus.

Et nullus aliquid desideretis; q. d.: Ne inopiâ quæ ex otio sequi solet cogamini aliena desiderare. *Piger enim*, inquit Sapiens, *semper est in desiderio*.

VERS. 12. — Noluitis autem vos ignorare, fratres, de dormientibus, illud scilicet mysterium resurrectionis. Mortui vocantur dormientes ob spem resurrectionis quâ celerimè evigilabant ex somno moris, et ex

mortuos suos luceat paganus, qui vitam hanc meliorem non agnoscat; ac potius lateatur Christianus; moderatè saltem luceat, qui vitam credit æternam, ad quam fideles morte transiunt. Mors somnus est, à quo per Dei verbum evigilandi sumus. Mors transitus est à vitam miserà ad beatam: ne ergo luceatis, qui potius latetini. O mirabilem efficaciam fidei; terribilium terribilissimum reddit gratum et optandum! *Cupio dissolvi et esse cum Christo.*

VERS. 15. — *SILENIUM CREDIMUS...* Seire ergo debetis nos resurrecturos. Cum enim fide credamus quod Dominus Jesus Christus mortuus sit, et à mortuis resurrexerit; sanè et credere debemus quod Deus eos qui Christo ad finem usque fideles fuerint resuscitabit, et è sepulchris evocatos adducet ad Christi gloriam. Quia membra capiti suo debent conformari et esse cum capite; hanc rationem fusiùs explicat, 1 Cor. 15.

Nota litteralis.

Nota primò quòd conjunctio si, non sit dubitandis, sed rem certissimam presuppontis pro fundamentò, mortem scilicet et resurrectionem Christi. Secundo, quòd de Christo loquens dicat absolutè quòd mortuus sit, de fidelibus verò quòd dormiant. Primum quidem, ne de morte Christi quis hæreticus dubitet, quasi tantum fuerit apparenz: verè mortuus est, verè à mortuis resurrexit. Secundum verò, ut lugentes consolator, quòd de fidelium resurrectione tantum hic agat, seu de resurrectione ad gloriam, utpote qui ad fidelium consolationem scribit. Mors et resurrectio Christi consolatio nostra. Mors quidem, quia nobis fois vite, mortis mors, mortis nostræ sanctificatio; supplicium quippe convertit in sacrificium. Resurrectio verò, quia resurrectionis nostræ ad gloriam causa est, exemplar et forma, sicut nostræ ad gratiam resurrectionis, seu vite christianæ et spiritualis, est origo, causa et idea. Nota denique eos qui dormierunt per Jesum. Cunctis necessaria ut quis cum Christo resurgat, est ut cum Christo et in Christo dormiat.

VERS. 14. — *HOC ENIM DICIMUS VOBIS IN VERBO DOMINI...* Aggreditur modum et ordinem resurrectionis, et ut majorem fidem faciat, affirmat se id quòd dicit, id est, de sepulchro suo.

Ut non contristemini, sicut et cæteri qui spem non habent; sicut gentiles, qui destituti lumine fidei, spem resurrectionis ac vite post mortem securitè nullam habent.

VERS. 15. — *Si enim credimus quòd Jesus mortuus est, et resurrexit: ita et (supple pariter credere debemus) quòd Deus eos qui dormierunt per Jesum, adducet cum eo.* Fideles enim qui Christum in seipsis habentes moriuntur, dormiunt per Jesum, id est, in Jesu, puta in Jesu fide, charitate, ac spe resurrectionis. Adducet hos Deus, scilicet è sepulchris evocatos ad vitam novam et gloriosam; atque ad beatam immortalitatem.

VERS. 14. — *Hoc enim vobis dicimus in verbo Domini, id est, per verbum, revelationem et doctrinam Domini; quia dicit: Non quod à meipso, sed quod à Christo didici, loquor et doceo, mysterium scilicet resurrectionis.*

Quia nos qui vivimus, qui residui sumus in adventum Domini, id est, quicumque vivunt sive ex nobis, sive ex posteris nostris, quorum ego personam hic induo

curus est à Domino ipso didicisse. Hoc igitur quòd jam vobis dicturus sum, non à memetipso, aut tanquam meum, aut à me inventum dico, sed à verbis Domini; quòd ab ipso didici, quòdque tanquam verbum Dei, in nomine et auctoritate Domini dico. Scilicet quòd nos qui vivimus, id est, qui vivunt, seu ex nobis, seu ex posteris nostris, tempore adventus Domini, nos preveniemus in resurrectione, nec in occursu Domini, eos qui jam pridem mortui computruerunt.

Nota litteralis.

Opinor quòd Thessalonicenses scirent quidem mortuos suos fore resurrecturos, sed quòd nescirent omnium omnino hominum resurrectionem futuram in momento, et in ictu oculi. Hincque successione temporis in eà fingentes, timebant ne prius mortui et jam corrupti, tardius resurgerent quam qui vivi et superstites forent in adventu Domini. Ideoque suos defunctos lucebant amariis, timentes ne, propter hanc resurrectionis tarditatem, tardius illos in gloria viderent. Ut hanc mororis causam auferat Apostolus, docet eos non solum quòd resurrexerint sint illorum mortui, sed et tam promptè per omnipotentiam Dei resurgent, ut nec ipsi vivi processuri sint eos in occursu Domini.

Cogita quòd hoc opus opus erit omnipotentie Dei, cui nihil resistit, nihil difficile, neque difficultus: æqualiter omnia Deo possible sunt et facilia. Sicut in principio dixit, et facta sunt omnia, ita in fine ipsemet dicit, et fiet quòd dixerit; sicut ex nihilo fecit omnia, ita ex pulvere faciet corpora. Nota quòd Apostolus in primà loquitur personam, nos qui vivimus.... Non quòd suspicaretur vite sue tempore mortuorum resurrectionem futuram; id enim rejicit in secundà Epistola ad Thessalonicenses, cap. 2, ubi docet quæ debeant adventum Domini precedere. Sed ita loquitur ut nos exemplo suo doceat de incertè et terribili judicii die cogitare et loqui, quasi statim et nostris temporibus futurà, scilicet, ut nos ad illam continuè comparemus. Nostræ mortis dies judicii nostri dies erit; hanc igitur mortis diem quasi instantem pre-

et subeo, ut de his in meâ personâ loquar. Ita S. August. *Non prævenimus, in resurrectione, eos qui dormierunt, id est, somno (scilicet mortis) sopitos, qui antè dormierunt.* Prius ergo mortui, non longius distant à resurrectione quam posterius defuncti, aut hi qui vivunt: utrique enim simul resurgent.

VERS. 15. — *Quantum ipse Dominus (Christus) jussus, et in voce archangelii, et in tubâ Dei descendet de celo.* Vox archangelii non tantum colligit, sed et suscitabit mortuos. In jussu, id est, cum jussu. In voce, id est, cum voce. In voce archangelii, quæ sit tuba Dei, vel in voce tubæ, aut tubali Dei. Vox ergo archangelii eadem erit cum tubâ Dei. Hæc tuba archangelii, Joan. 5, vocatur vox Filii Dei, quia licet ministerio angelorum, jussu tamen Filii Dei formabitur, ab eoque vim suscitandi mortuos accipiet. Audient vocem Filii Dei, id est, sentient vim hujus vocis, vel audient, id est, illi obediant resurgendo.

Et mortui qui in Christo, in Christi fide et gratiâ, sive Christi fideles et amici, sunt, resurgent primi, id est, primum, nimirum antequàm rapiantur obviâ Christo in aera.

oculis habeamus semper et expectemus suspensi.

VERS. 15 et 16. — *QUANTUM IPSE DOMINUS...* Magnificam et momentaneam describit adventum Domini, quasdamque ejus circumstantias. Primò, ipse Dominus, non angelus sui vice, sed ipsemet in suâ propria personâ. Qui descendit humilis in suo primo adventu, gloriosus descendet in secundo. Secundo in cruce, cum imperio et potestate magnâ, suis stipatus angelis venit. Græcè, ἐν νεφέλαις, quòd significat etiam hortamen commune, seu conclamationem, quâ nauta seu milites sese mutuo excitant ad rem strenuè agendam. Hinc Erasmus vertit, cum hortatu. At Græci interpretes hanc vocem in suâ propria significatione accipiunt, scilicet pro jussu, imperio, quo Christus Dominus suos angelos et ministros jubebit esse præstò. Tertio, ex in voce ARCHANGELI: quippe archangelo Michaeli, angelorum principi, et totius Ecclesiæ custodi, imperabit vocem dare; quâ, quasi instrumentò resurrectionis, mortuos omnes ad vitam revocat. Hæc vox, Joan. 5, dicitur vox Filii Dei: quia jussu ejus et nomine facta. Quarto, ET IN TUBA DEI, sive quòd vera et realis sit tuba, ut affirmat D. Gregorius, D. Anselmus apud Cornelium à Lapide, quem vide. Sive quòd illa vox archangelii, tam clara et sonora, tamque potens et efficax futura sit, ut propterea dicatur tuba Dei, ubique penetrans, usque ad aures dormientium; omnes evigilans et ad judicium convocans. Sargite mortui, venite ad judicium. Christus Dominus, D. Paulus et D. Joannes de tubâ hæc loquuntur. Hæc erit tuba novissima, de quâ 1 Cor. 15. Hæc tubæ vox erit morale resurrectionis instrumentum, sicut verba consecrationis sunt transubstantiationis instrumentum, ait Tiranus, post Cornelium à Lapide, quò, ET MORTEI QUI IN CANISTRO SERT... Et ad primum hujus vocis, seu jussus Dei, instans, resurgent omnes mortui quidem (sed Apostolus Christianos hic tantum nominat, ad quorum consolationem scribit) et tam promptè et subito, ut eandem vocem paulo protractam et adhuc personantem audiri sint resumpti corporis auribus. Audient vocem Filii Dei, vel ad vocem, surgite, resurgent, sicutque audient obediendo: ad vocem venite, audient corporaliter et ad judicium venient. Vide Cornelium à Lapide qui Suarez citat. RESURREXERUNT PRIMI. Græcè, primum. Illud primum, et sequens deinde, non significat prioritatem et posterioritatem in resurrectione, quasi aliqui prius, alii posterius sint resurrecturi, fiet enim omnium resurrectio eodem instanti, sed denotat prioritatem inter resurrectionem aliquorum et raptum omnium. Itaque resurgent primi, seu primum, id est, primò resurgent mortui, ut simul cum vivis rapi possint in aera, non post eos.

VERS. 16. — *Deinde nos, qui vivimus, qui reliquimus, simul rapiemur cum illis (qui ex mortuis resurrexerunt) in nubibus obviâ Christo in aera.* Rapiemur tum ab angelis, tum à virtute Christi in aera, ut ibi in nube splendidissimâ quasi throno consistenti ad judicium peragendum, sancti omnes in nubibus splendidis, quasi thronis assistant, ac quasi assideant, ita tamen ut quisque suo ordine et gradu pro meritis con-

sideat. Deinde, id est, peractâ resurrectione, tam nos, qui tunc vivemus, quam alii sancti jam pridem mortui et tunc resuscitati, RAPIEMUR IN AERA, non ante illos, sed simul et unâ. Sed vivi, sentio sine morte immortales? Ita opinati sunt Græci multi, quos sequitur Cajetanus; quin et D. Augustinus id affirmat aliquando, lib. 2 de peccatorum Meritis, cap. 31, sed retractavit, lib. 20 de Civit., cap. 20. Communitè tamen omnes Latini, ob Scripture auctoritatem omnes homines ad mortem condemnantis, docent quòd, vel in ipso raptu, vel ante raptum, omnes omnino homines moriantur. Vide fusiùs apud Estium.

Hic ergo concipitur ordo in resurrectione, licet in instantè fiat. Dominus DESCENDET DE CELO, stipatus angelis suis, qui quasi voce communi conclamabunt, ut se ad Domini jussum præstò esse testentur. Imperabit Dominus archangelo vocem dare resurrectionis signum et instrumentum. Vocem dabit archangelus, quæ quasi tuba Dei clarissima ubique personabit et ut potentissima efficiet id quòd jubebit. Ad hanc vocem resurgent omnes mortui. Immutabuntur vivi, sive paulò post mortui sint et tunc resurgant; sive in instanti moriantur et in altero resurgant. Omnes deinde justi simul rapiemur in aera, obviâ Christo judicium exercenti, reprobis ad sinistram humi relictis. Aliqua desunt in hoc ordine non expressa, sed alibi dicta à D. Paulo 1 ad Cor. 15; et à Christo, Matth. 24.

ET SIC SEMPER CUM DOMINO ERIMUS, ejus scilicet gloriæ consortes. O felix consortium! o beatam æternitatem! semper cum Domino erimus. Ut hoc tunc eveniat nobis, nunc studeamus semper esse cum ipso mente, corde, affectu, corporibus et vitâ; in ejus vivamus gratiâ ut in illius gloriâ vivamus.

VERS. 17. — *ITAQUE CONSOLAMINI INVICEM...* His ergo de resurrectione gloriosa, et de æternâ cum Christo in beatitudine permutatione, sermonibus consolamini vos mutuo in morte vestrorum, et ne luceatis sicut gentiles qui talem spem non habent. O solidam Christianorum consolationem, in Dei verbo fundatam et in æternâ Dei gloriâ stabilitam! resurgam immortalis; æternæ Christi gloriæ consors futurus, sine fine. Hæc est spes mea, o Deus; hæc est consolatio mea. Hæc spe erectus, hæc consolatio sustentatus, omnia terrena, mortalia, caduca, aliquando peritura contemno; te solum, o Deus meus, desidero, diligo; tibi unice adhaerere in æternum volo; tibi soli servire, tibi totus esse, in tempore, et in æternitate.

Adjuva, Deus, infirmitatem meam; et qui dedisti velle, da et perficere; omnia meae rumpe vincula, ut liber ab omnibus me in occursum tuum præparem assidue; hoc unicam sit negotium meum.

sideat.

Et sic semper, videlicet tam in judicio quam in celo, ad quod mox ascendet, Cum Domino (Christo) erimus.

VERS. 17. — *Itaque consolamini invicem in verbis istis, nimirum eorum commemoratione mutuum fidem et spem excitando.*

Corollarium pietatis, seu in hoc capite ad pietatem maximè notanda, et ad praxim redigenda.

1° Ex v. 1, discamus omnes in salutis viâ nunquam standum, sed semper ambulandum, continè profitendum; de virtute in virtutem eundem usque ad cælum. Vide v. 1, in commentario. Vide etiam v. 10.

2° Ex v. 5, discamus mentique nostræ inscribamur nunquam obliterandam omnium Dei præceptorum summam, seu epitomem. *Hæc est voluntas Dei, sanctificatio nostra.* Deus vult ut sim sanctus, id est, omne peccatum fugiam, omne bonum amplectar. Hæc erit ergo deceps tota mea voluntas, hoc omne studium meum: omne malum horrebo, omne bonum et sanctum cum Dei gratiâ operabor. Deus vult ut sim sanctus, ab omni malo alienus, et speciatim ab omni immunditiâ remotus. Deus est spiritus, et, quia spiritus, vult me spiritualem, sanctum, purum. Deus est spiritus, et, quia spiritus, impuritatem horret tanquam sibi oppositam. *Non permanebit spiritus meus in ho-*

CAPUT V.

1. De temporibus autem et momentis, fratres, non indigetis ut scribamus vobis:

2. Ipsi enim diligenter scitis quia dies Domini, sicut fur in nocte, ita veniet.

3. Cum enim dixerint: Pax et securitas, tunc repentinus eis superveniet interitus, sicut dolor in utero habenti, et non effugiet.

4. Vos autem, fratres, non estis in tenebris, ut vos dies illa tanquam fur comprehendat.

5. Omnes enim vos filii lucis estis, et filii diei: non sumus noctis, neque tenebrarum.

6. Igitur non dormiamus sicut et cæteri, sed vigilemus et sobrii simus.

7. Qui enim dormiunt, nocte dormiunt; et qui ebrii sunt, nocte ebrii sunt.

8. Nos autem, qui diei sumus, sobrii simus, induti loriceam fidei et charitatis, et galeam spem salutis.

9. Quoniam non posuit nos Deus in iram, sed in acquisitionem salutis per Dominum nostrum Jesum Christum,

10. Qui mortuus est pro nobis, ut sive vigilemus, sive dormiamus, simul cum illo vivamus.

11. Propter quod consolamini invicem, et ædificate alterutrum, sicut et facitis.

12. Rogamus autem vos, fratres, ut noveritis eos qui laborant inter vos, et præsent vobis in Domino, et movent vos,

13. Ut habeatis illos abundantius in charitate propter opus illorum: pacem habete cum eis.

14. Rogamus autem vos, fratres, corripite iniquos, consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes.

15. Videte ne quis malum pro malo alicui reddat; sed semper quod bonum erit sectamini in invicem et in omnes.

16. Semper gaudete.

17. Sine intermissione orate.

18. In omnibus gratias agite; hæc est enim volun-

tas Dei in Christo Jesu, in omnibus vobis.
19. Spiritum nolite extinguere.
20. Prophetias nolite spernere.
21. Omnia autem probate; quod bonum est tenete.
22. Ab omni specie malâ abstinete vos.
23. Ipse autem Deus pacis sanctificet vos per omnia, ut integer spiritus vester, et anima, et corpus sine querelâ in adventu Domini nostri Jesu Christi servetur.
24. Fidelis est qui vocavit vos; qui etiam faciet.
25. Fratres, orate pro nobis.
26. Salmutate fratres omnes in osculo sancto.
27. Adjuvo vos per Dominum, ut legatur epistola hæc omnibus sanctis fratribus.
28. Gratia Domini nostri Jesu Christi vobiscum. Amen.

mine, quia caro est. Omnem itaque impuritatem horrebo; castitati magis ac magis studebo. Impuritas enormitatem et ab eâ deterrentia vide in v. 7, 8. Per eam Deus spernitur, Christus inhonoratur, Spiritus sanctus contumeliâ afficitur. Ibidem discamus quomodo de rebus etiam inonestis castè loquendum, ubi est loquendi necessitas.

3° Notemus et diligenter exsequamur omnes Apostoli præceptum de fugâ otii et de labore honesto, ut quieti et pacifici nostra curemus, de alienis non immisceamur negotiis, sed operemur indesinenter. Vide v. 11.

4° Qui veritatem de mortuorum resurrectione benè et seriò penetraverit, hinc solidam et Christianam de morte, tum suâ, tum suorum, consolationem percipiet. Vide à v. 12 usque ad finem, et præsertim v. 17.

CHAPITRE V.

1. Or pour ce qui regarde les temps et les moments, il n'est pas besoin, ô frères, que nous vous en écrivions,

2. Parce que vous savez bien vous-mêmes que le jour du Seigneur doit venir comme un voleur pendant la nuit.

3. Car lorsqu'ils diront: Nous sommes en paix et en sûreté, ils se trouveront surpris tout d'un coup par une ruine imprévue, comme l'est une femme grosse par les douleurs de l'enfantement, sans qu'il leur reste aucun moyen de se sauver.

4. Mais quant à vous, ô frères, vous n'êtes pas dans les ténébres, en sorte que ce jour puisse vous surprendre comme un voleur.

5. Vous êtes tous des enfants de lumière, et des enfants du jour; nous ne sommes point enfants de la nuit ni des ténébres.

6. Ne dormons donc pas comme les autres, mais veillons, et gardons-nous de l'enivrement du péché.

7. Car ceux qui dorment, dorment durant la nuit; et ceux qui s'enivrent, s'enivrent durant la nuit.

8. Mais nous qui sommes enfants du jour, gardons-nous de cette ivresse, et armons-nous en prenant pour cuirasse la foi et la charité, et pour casque l'espérance du salut.

9. Car Dieu ne nous a pas destinés pour être les objets de sa colère, mais pour nous faire acquérir le salut par Notre-Seigneur Jésus-Christ.

10. Qui est mort pour nous, afin que, soit que nous veillions, soit que nous dormions, nous vivions toujours avec lui.

11. C'est pourquoi consolez-vous mutuellement, et édifiez-vous les uns les autres, ainsi que vous le faites.

12. Or nous vous supplions, ô frères, de considérer beaucoup ceux qui travaillent parmi vous, qui vous gouvernent selon le Seigneur, et qui vous avertissent de votre devoir;

13. Et d'avoir pour eux une particulière vénération par un sentiment de charité, à cause qu'ils travaillent pour votre salut. Conservez toujours la paix avec eux.

14. Je vous prie encore, ô frères, reprenez ceux qui sont déréglés, consolez ceux qui ont l'esprit abattu, supportez les faibles, soyez patients envers tous.

15. Prenez garde que nul ne rende à un autre le mal pour le mal, mais soyez toujours prêts à faire du bien, et à vos frères, et à tout le monde.

16. Soyez toujours dans la joie.

17. Priez sans cesse.

18. Rendez grâces à Dieu en toutes choses, car

c'est-là ce que Dieu veut que vous fassiez tous en Jésus-Christ.
19. N'éteignez pas l'Esprit.
20. Ne méprisez pas les prophéties.
21. Mais éprouvez tout, et admettez ce qui est bon.
22. Abstenez-vous de tout ce qui a quelque apparence du mal.
23. Que le Dieu de paix vous sanctifie lui-même en toute manière, afin que tout ce qui est en vous, l'esprit, l'âme et le corps, se conservent sans tache pour l'avènement de Notre-Seigneur Jésus-Christ.
24. Celui qui vous a appelés est fidèle, et c'est lui qui fera cela en vous.
25. O frères, priez pour nous.
26. Saluez tous nos frères, en leur donnant le saint baiser.
27. Je vous conjure par le Seigneur de faire lire cette lettre devant tous les saints frères.
28. Que la grâce de Notre-Seigneur Jésus-Christ soit avec vous. Amen.

ANALYSIS.

Veritatem, modum et ordinem resurrectionis docuit; restabat ut indicaret tempus et diem. At hoc, inquit, vobis fidelibus non est necessarium, quia fide scitis quod dies Domini sit inopinatus venturus, et improbos occupaturus ex improviso, sicut fur obrepit nocte, et dormientibus adest inexpectatus, v. 1, 2, 5. Vos autem dies illa non comprehendit imparatus, quia filii lucis estis, v. 4, 5. Hoc ut ita sit, ut filii lucis vigiles et sobrii simus, v. 6, 7, insuper et armati fide et charitate quasi thorace, spe quasi galeâ salutis; v. 8. Salutem verò speremus ex Dei bonitate, qui nobis Filium suum dedit, in suo proprio sanguine Salvatorem; v. 9, 10, 11. Commendat inferioribus honorare eos qui præsent et

PARAPHRASIS.

1. Cæterum de temporibus et momentis quibus ad judicium venturus sit Christus necesse non est ut scribamus vobis.

2. Ipsi enim exactè nôstis quod dies Domini inopinâtè et inexpectatè veniet, sicut fur in nocte.

3. Cum enim dixerint: Pax et securitas est, nihilque periculi; tunc illis repentinum superveniet exitium, quod non effugiet, sicut mulieri pregnantî, et aliud cogitantî, dolor partûs repenitè supervenit.

4. At vos, fratres, non estis in tenebris, ut vos dies illa tanquam fur deprehendat.

5. Quomodo enim in tenebris essetis vos qui filii lucis estis, et filii diei? nos Christiani non sumus filii noctis, neque tenebrarum.

6. Ne dormiamus ergo sicut cæteri, sed vigilemus et sobrii simus.

7. Qui enim dormiunt, nocte dormiunt; et qui inebriantur, nocte inebriantur.

8. At nos, qui diei sumus filii, vigiles et sobrii simus; insuper et armati, fidem scilicet et charitatem pro lorica, et spem salutis pro galeâ induti.

9. Spem salutis dixi; non enim nos, filios suos, Deus destinavit ad damnationem, sed ad salutem æternam per Domini nostri Jesu Christi merita acquirendam.

10. Qui pro nobis mortuus est, ut, sive vivi, sive

in Evangelio prædicando laborant, v. 12, 13. Præsulæ autem hortatur ut suo ritè fungantur officio, argunt, solentur, suscipiant, tolerant, v. 14; attendunt subditis, v. 15.

Omnes fideles hortatur ad gaudium spirituale, ad orationem assiduam, ad gratiarum actionem, ut Spiritum non exstinguant, prophetias probent, ab omni specie malâ abstineant; v. 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22.

Denique omnimodam eis sanctitatem appætat, v. 23, 24. Se eorum commendat orationibus, v. 25. Omnes salutari, v. 26. Adjurat eos ut hæc Epistola omnibus sanctis fratribus legatur, v. 27, quam consuetâ gratiam præcandi formulâ claudit, v. 28.

mortui, æternâ cum illo gloriâ perfruarum.

11. Propter quod, scilicet et propter Christi mortem pro nobis, et propter futuram æternæ Christi gloriæ perfruitionem, vos invicem consolamini et ædificate mutuo, sicut reverâ facitis.

12. Rogamus autem vos, fratres, ut notetis eos qui in Evangelio vobis prædicando laborant, et qui præsent vobis in Domino, et vos admonent de faciendis et de fugiendis.

13. Ut habeatis illos abundantius in charitate propter opus illorum; pacem habete cum eis.

14. Rogamus autem vos, fratres prælati, ut corrigatis iniquos, consolemini pusillanimes, suscipiatis infirmos, patientes sitis ad omnes, sive infirmi sint, sive pusillanimes, sive inordinati.

15. Videte ne quis cuiquam malum pro malo reddat; sed studeat semper benefacere omnibus, non fratribus tantum, sed et inidelibus.

16. Læto semper sitis animo;

17. Orate assidue;

18. De omnibus Deo gratias agite: hæc enim Dei voluntas est, seu vult Deus ut id faciatis omnes per Jesum Christum.

19. Spiritum sanctum ne extinguatis, scilicet in donis suis.

bus desideris, incredulitate, peccato. Itaque *Spiritus sanctum*, id est, *Spiritus sancti gratias*, illustrationes et impulsus, quibus quasi lampadius vos in hoc caliginoso loco illuminat, *noctis extinguere*, vestra in Deum desideria, nimis circa terrena dissipationibus, vitâ immunda. Vide plura v. 21.

Recte tamen, et magis ad mentem Apostoli, puto, si intelligatur de *Spiritus sancti donis*, ad aliorum utilitatem concessis, v. g., de dono linguarum, prophetiae, etc., de quibus 1 Cor. 12, et qua tunc erant communia. Tunc, ait Theophylactus et Theodoretus, apud ipsos erant prophetae Dei, erant et prophetae vani, de quibus 2 Thessal. 2; sed quia incertum erat utri essent veri, omnes avversabantur et spernebant. Hinc Apostolus omnibus loquens, ac praesertim praelatis, dicit, nolite charismatum spiritualium usum prohibere; hoc enim esset *Spiritus sanctum* in suis donis extinguere.

VERS. 20. — *PROPHETIAS NOLITE SPERNERE.* Licet apud vos aliqui sint prophetae vani, per propterea prophetias spernatis, et prophetas aversamini. Quia imò prophetiam inter alia magnificentie, gratiam scilicet vel futura praedicandi, vel Scripturas interpretandi.

VERS. 21. — *OMNIA AUTEM PROBATE,* id est, examine tamen quod à prophetantibus proponitur; et quod bonum est et sane doctrinae congruum retinete. *Omnia probate*, id est, eas quae verae sunt prophetiae, ait D. Chrysostomus, Theophylactus, et ita interpretatur ipse Grotius. Male ergo hoc extendunt haeretici ad examen dogmatum fidei ab Ecclesia in conciliis receptorum quod de prophetiis privatis dixit Apostolus.

Quamvis, ut dixi v. 19, magis ad litteram intelligatur de donis gratuitis, bene tamen et verè potest et de internis gratiis etiam intelligi; et circa hoc videndus est D. Chrysostomus; ex quo: Haec vita nox est crassa, luna carens; ut in eâ ambulemus, delit nobis Deus lampadem praecaram, scilicet *Spiritus sancti gratiam* accendit in cordibus nostris. Hanc lampadem acceptam alii splendidiorem faciunt, ut sancti; alii extinguunt, ut fatuae virgines. Propterea Paulus ait: *Spiritus nolite extinguere*; hoc est, gratiam.

Sed quomodo extinguitur? Id S. Chrysostomus egregia comparatione describit. Sicut lucerna, vel aquae infusione, vel terrae injectione, vel olei subtractione, vel vento vehementi extinguitur, ita *Spiritus sancti*

prophetias *Spiritus sancti*, qui est quasi lampas prefulgens in nocte hujus saeculi. *Nolite desideria, terrenis curis*, desideris carnalibus, quasi injecta aqua vel pulvere extinguere. *Spiritus*, inquit Ambrosius, extinguit, qui incipientem loqui spiritualia, contradictione sua sopit.

VERS. 20, 21. — *PROPHETIAS NOLITE SPERNERE... OMNIA AUTEM PROBATE,* etc. Hoc est, omnia quae dicuntur à fratribus tanquam prophetantibus, diligenter expendite, discutite et diligate, qualia sint; et quodquid inveneritis bonum, sanaque doctrinae consentaneum, id retinete.

VERS. 22. — *Ab omni specie mali abstinete vos.* Monet ne quis agant quod mali, id est, peccati, speciem praer se ferat, etiam si per se malum non sit.

gratia, vitâ immunda, nimis circa terrena sollicitudine, pietatis in Deum defectu et in pauperes misericordiae, spiritu nequitiae. Itaque claudè janus, id est, sensus, os, oculus, aures, ne ingrediatur spiritus malitiae; fac eleemosynam, vaca Deo, terrena contempnè, purè et sanctè vive. Haec quidem excerpti ex D. Chrysostomo, sed verba non sumpsit.

Circa januam claudendam, egregie comparat duorum hominum ora se verbis appetentium duabus januis apertis, et ex adverso positis, per quas irruit ventus; unam si elaudas, cessat ventus.

VERS. 22. — *Ab omni specie mali abstinete.* Quod speciem habet mali, etsi reverà malum non sit, relinquit tamen, metu scandali. Infirmis plus nocet species mali quam malum ipsum fortioribus. Cave itaque, frater, ne per te pereat infirmus, propter quem mortuus est Christus.

VERS. 23. — *ISE AUTEM DEUS PACIS...* Quia non moritis tantum, sed et Dei gratiâ indigemus ad sanctitatem, hinc datis monitis, orat tandem Apostolus ut Deus eos in omnibus, et per omnia, sanctificet, in spiritu, animâ et corpore, sique haec tria sanctificet ut et in sanctitate servet usque ad adventum Domini nostri Jesu Christi. *Deus pacis*, id est, qui pacis est auctor: hoc utitur epitheto, quia pax ad sanctificationem maximè confert, et ubi pax non est, ibi nec sanctitas est. *Deus ergo pacis et sanctitatis auctor sanctificet vos totos*; seu ut, ait Syrus: *Vos omnes perfectè sanctificet, et totum spiritum vestrum et animam vestram, et corpus vestrum custodiat sine culpa in adventum Domini nostri Jesu Christi.* Sanctificet vos per omnia. Graecè, totaliter; sensus ergo est: Ita ut sitis toti et perfectè sancti, spiritu, animâ et corpore.

UT INTEGER SPIRITUS, ET ANIMA, ET CORPUS.... Graecè, et integer, etc. Ut haec tria integrè et omni ex parte immaculata et irreprehensibilia custodiantur usque ad adventum Domini nostri Jesu Christi. *Spiritus* est rationalis pars animae, seu mens. *Animâ* est ejusdem animae pars sensitiva, seu pars inferior, quae nobis cum bestiis communis est. *Corpus* est utriusque domicilium. Tres hominis partes nominat, ut indicet ad sanctitatem requiri ut interioris et exterioris simul irreprehensibiles; seu ut mens et voluntas, et omnis sensus interni et externi, ab omni sorde peccati custodiantur immunes.

VERS. 24. — *FIDELIS EST DEUS, QUI VOCAVIT VOS: QUI ETIAM FACIET.* Hoc sperat et expectat, non pre-

VERS. 25. — *Ipsè autem Deus pacis sanctificet vos per omnia.* Deus pacis, scilicet auctor, sanctitatem addat, id est, vitae puritatem, etc. *Per omnia*, id est, totos, ut toti sitis sancti et perfecti in omnibus, ministrum in spiritu, animâ et corpore.

Ut integer spiritus vester, et animâ, et corpus sine querelâ in adventu Domini nostri Jesu Christi servetur. Precor ut Deus pacis vos totos, ac per omnia sanctificet, id est, spiritu, animâ et corpore mundos constituat, utque integrè et omni ex parte haec omnia irreprehensa serventur, et servata inveniantur in adventu Domini, quando reddet unicuique secundum opera sua.

VERS. 24. — *Fidelis est, etc.* Id est, efficit et perficit ut integritatem jam dictam, ad quam vos voca-

cum suarum meritis et efficacità, sed à Dei fidelitate. *Deus*, qui vos ad sanctitatem vocavit et ad perseverantiam, *fidelis est* sperantibus in se: vobis ergo penitentibus vires dabit et gratias ad sanctitatem et perseverantiam necessarias. *Qui vos vocavit fidelis est*, perficiet itaque quod incepit, id est, vires dabit ad perseverantiam necessarias.

VERS. 25. — *FRATRES, ORATE PRO NOBIS.* Agnoscit quod ipse precibus indigeat adjuvari, in

vit. conservetis, et ad aeternam salutem perveniat, si videlicet ejus gratiâ non desitis, illicque cooperemini. Theophyl. et Anselm.

VERS. 25. — *Fratres, orate pro nobis.* Quid cupiat declarat in 2 Epistola, dicens: *Orate pro nobis, ut sermo Dei currat et clarificetur, etc.*

VERS. 26. — *Salutate fratres omnes in osculo sancto*; similis salutiatio in Epistola ad Rom. et utraque

Corollarium pietatis, seu in hoc capite ad pietatem maximè notanda, et ad praxim redigenda.

1^a Nota et mirare ineffabilem Dei misericordiam, toties totque modis et exemplis nos omnes, etiam improbos, monentem de suo adventu inopinato, quasi Deus ipse metuere ne nos inveniat imparatos; v. 5. Adeo verum est quod *uit omnes salvos fieri, neminemque perire imparatum.* Hinc ergo divinae misericordiae respondens, in peccato ne dormias unquam, sed vigila, attentus, et expectans Dominum, die cum orpheta: *Animâ mea in manibus meis semper, etc.*

2^a Illustrem Christiani dignitatem observa et suscipe cum gaudio; filius est lucis, filius Christi, qui lux est mundi. *Omnes vos filii lucis estis*; v. 5. At hujus qualitatibus consequentibus animadvertite, ut in praxim redigas. Filius es lucis; sis ergo vigil, et non dormias; sis sobrius, non ebrius; sis semper armatus, nunquam nudus. Vide quae ad haec omnia spectant in v. 5, 6, 7, 8, et in observatione morali. Tria nobis necessaria sunt, vigilantia, sobrietas, armatura.

3^a Nota quanta debeat esse tua spes in Deum. Quo-

quo D. Chrysostomus Pauli miratur humilitatem.

VERS. 26. — *Salutate fratres omnes in osculo sancto.* Quod erat charitatis symbolum. Quasi diceret: *Nomine meo salutate, et pro me osculimini.*

VERS. 27. — *Adjuvo vos per Dominum...* Obtestor vos in nomine Christi Domini, ut haec epistola legatur in publico fidelium conventu.

VERS. 28. — *Gratia Domini nostri Jesu Christi vobiscum. Amen.*

ad Corinthios. VERS. 27. — *Adjuvo vos per Dominum, etc.*, scilicet iis qui apud vos sunt.

VERS. 28. — *Gratia Domini nostri Jesu Christi vobiscum. Amen.* Concludit epistolam consuetâ valedictioni formâ, quâ Christi gratiam iis praecurat; eo nomine comprehensens omne genus beneficiorum quae nobis à Deo per Christum donantur.

niam non possit nos Deus in iram, seu in perditionem, sed in acquisitionem salutis; v. 9. Nota et quod sit hujus tuae spei fundamentum, seu per quem delectas hanc salutem sperare, scilicet *per Dominum nostrum Jesum Christum, qui pro nobis mortuus est ut simul cum illo vivamus et aeternâ gloriâ perficamur*; v. 10. Hanc veritatem si bene penetraveris, juxta D. Pauli mentem, consolaberis, sperabis, bene facies; v. 11. Mortem non timebis, imò potius optabis, juxta ejusdem Apostoli mentem; v. 5.

Vide v. 9, 10, 11, et observationem moralem. 4ª Notet superior tria officii sui in subditos munia; v. 12. Videat et v. 14. Notet inferior tria in superiores suos debita; v. 15.

Omnis denique Christianus, v. 19: *Spiritus nolite extinguere*, observet quomodo *Spiritus* in nobis suscitatur, quomodo extinguitur. Haec de re vide pulchra ex D. Chrysostomo, v. 20, 21.

IN EPISTOLAM II AD THESSALONICENSES Praefationes.

Secunda haec ad Thessalonicenses Epistola videtur mihi primâ quasi supplementum, aut potius complementum. In prioris enim Epistolae capite secundo, v. 27 et 28, cum multo desiderio semel et iterum voluerat Paulus ad Thessalonicenses redire. In capite

Secundâ ad Thessalonicenses Epistola scribendâ plures causae fuerunt. Cum enim revisere eos Paulus statuisset, atque ejus rei spem fecisset, in priori Epist.

tertio, v. 10, hujus sui desiderii impletionem oraverat, ut scilicet sermonibus suis completeret quae deerant Thessalonicensium fidei. Variis autem negotiis et obstaculis impeditus ne rediret ad eos, per hanc Epistolam, quasi per praesentiae suae supplementum,

cap. 5, dicens se Deum orare ut rursus videat faciem eorum et compleat ea quae desunt ipsorum fidei: variis tamen negotiis, ac forte etiam periculis impeditus